

การพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเอง เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดของเยาวชน The Program Development for Assisting Adolescents in Avoiding Narcotics Through Self-Efficacy and Self-Control

วรารณ กุประดิษฐ์¹ นีออน พิณประดิษฐ์² และศรีนทิพย์ รักษาสัตย์³

Warapron Gupradit,¹ Neon Pinpradit² and Sarintip Raksasataya³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างหลักสูตรและศึกษาประสิทธิผลของการใช้หลักสูตรพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดของเยาวชน การวิจัยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน **ขั้นที่ 1** ศึกษาสภาพปัญหาและความคิดเห็นเยาวชน รวบรวมข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา **ขั้นที่ 2** สร้างหลักสูตรและทดลองใช้หลักสูตร และ**ขั้นที่ 3** นำหลักสูตรไปใช้และประเมินผลหลักสูตร รูปแบบการวิจัยเป็นแบบกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research design) ดำเนินการกับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงจำนวน 62 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 31 คน กลุ่มควบคุม 31 คน จัดฝึกอบรม 3 วัน ระยะเวลาฝึกอบรม 18 ชั่วโมงและติดตามผลการฝึกอบรม 1 เดือน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงประมาณด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยวิธี t-test (Independent sample) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. การสร้างหลักสูตรพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติด ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรม การฝึกอบรม สื่อ และการวัดประเมินผล การพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง การส่งเสริมการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง การวิเคราะห์ตนเอง ด้วยถนนชีวิต การได้เห็นตัวแบบที่ประสบความสำเร็จจากผู้อื่น การให้กำลังใจด้วยเพลง การสอนตนเอง การเล่นเกม Walk rally และการควบคุมตนเอง ตามลำดับ

2. ประสิทธิภาพของการใช้หลักสูตร **ประการแรก** เยาวชนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติด หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 **ประการที่สอง** เยาวชนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดสูงกว่าเยาวชนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ **ประการที่สาม** เยาวชนกลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติด ความรู้เกี่ยวกับสารเสพติด และเจตคติทางลบต่อการใช้สารเสพติด หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : การรับรู้ความสามารถของตนเอง การควบคุมตนเอง และพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติด

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

² Ph.D (Psychology) รองศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

³ Ph.D ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ABSTRACT

The purpose of this research was to develop a curriculum for assisting adolescents in avoiding narcotics through self-efficacy and self-control and to study effectiveness of the program. The research was carried out in 3 phases: **Phase I** was aimed at studying and analyzing data regarding problems and conditions as well as adolescent's views on drug use; **Phase II** was developing a curriculum and conducting an experiment trying out the program; while **Phase III** was implementing and evaluating the curriculum. The research was a Quasi-experimental research design, and subjects for the study were 62 adolescents identified as a risk group for drug use. They were assigned to the experimental and control groups of 31 each and trained in a program lasting 3 days and 18 hours, followed by a one-month evaluation and follow-up study. Data were analyzed quantitatively by using such descriptive statistics as percentage, means, standard deviation, and t-test (Independent Sample) for testing hypotheses. Content analyses were also conducted to obtain qualitative data. Findings of the research reveal the following:

1. The curriculum development program for assisting adolescents in avoiding narcotics through self-efficacy and self-control consists the following parts : rationale, objectives, contents, activities, training, instructional multimedia, and evaluation. program development for self-efficacy focused on mastery of direct experience ; self-analysis through The road life ; self-training, the song for motivation, walk rally, and self control.

2. Regarding the effectiveness of the curriculum, it was found that 1) the post-training means of experimental group on self-efficacy and self-control in avoiding narcotics were significantly higher than those of the pre-training at the .01 level; 2) the means of the experimental group on self-efficacy and self-control for avoiding narcotics were higher than those of the control group at the .01 level of significance; and 3) the post-training means of the experimental group on narcotics avoiding behavior, knowledge and negative attitude towards narcotics were significantly higher than those of the pre-training means at the .01 level.

Keywords : Self-Efficacy, Self-Control and Assisting Adolescents to Avoid Narcotics

บทนำ

จากกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองส่งผลให้ประชาชนมีความเครียดมากขึ้นทำให้ประเทศไทยมีอัตราการดื่มสุราเป็นอันดับ 5 ของโลก (บัณฑิต สอนไพศาล, 2549) บุหรี่ สุรา เป็นประตูลู่สารเสพติดตัวอื่นๆ ปัญหาสารเสพติดเป็นภัยที่ร้ายแรงต่อบุคคล ครอบครัวชุมชนซึ่งยาเสพติด เป็นปัญหาที่สำคัญอันดับ 3 ของประเทศ(สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2549) กลุ่มที่มีแนวโน้มที่เป็นปัญหาคือเยาวชนวัยรุ่นอายุ 15-19ปี(สถาบันธัญญารักษ์, 2546) เยาวชนที่ใช้สารเสพติดเป็นผู้ที่มีการรับรู้ความสามารถต่ำ

มีมโนภาพแห่งตนในด้านลบ และมีการควบคุมตนเองต่ำ เมื่อเทียบกับบุคคลที่ไม่เสพสารเสพติดในวัยเดียวกันและจากรายงานของสถาบันธัญญารักษ์ (2546) พบว่า ผู้ติดยาเสพติด คิดว่าตนเองมีปมด้อย ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง มีการรับรู้ความสามารถของตนเองต่ำ ในการรับรู้ความสามารถของตนเองนั้นเป็นความเชื่อของบุคคลว่าตนเองมีความสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมในสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าและสามารถบรรลุความสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ได้ Bandura (1986) กล่าวว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองคือ ตัวแปรที่สำคัญที่อยู่ภายในจิตใจของบุคคล มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสุขภาพ การรับรู้ความสามารถของ

ตนเองนั้นสามารถสร้างและพัฒนาได้โดยให้มีประสบการณ์ความสำเร็จด้วยตนเอง รวมทั้ง การได้เห็นประสบการณ์หรือตัวอย่างความสำเร็จของผู้อื่น การใช้ตัวแบบการชักชวนด้วยคำพูด วิสาสลักษณ์ ชวัลลี (2542) กล่าวว่า การตัดสินใจความสามารถของตนเอง จะต้องผ่านกระบวนการรู้คิด โดยบุคคลมีการคัดเลือก ซึ่งน้ำหนักและบูรณาการข้อมูลจากแหล่งต่างๆโดยตั้งใจ อ้างอิงถึง และมีการบูรณาการเพื่อการสร้างความสามารถของตนเอง

เมื่อวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่ามีการสอนเรื่องสารเสพติดในกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิชา สุขศึกษา เป็นการให้ความรู้ เกี่ยวกับสารเสพติด สาเหตุ การสังเกตุผู้ติดยาเสพติด แต่ก็ยังไม่สามารถป้องกันการใช้สารเสพติดในเยาวชนได้ หลักสูตรส่วนใหญ่มีแต่ให้ความรู้เรื่องการประเมินสภาวะสุขภาพตนเอง การบำบัดรักษาดูแลตนเอง การแก้ไขปรับตัวการฝึกทักษะชีวิตและการเสริมสร้างความปลอดภัยใจตนเอง ซึ่งยังไม่เห็นหลักสูตรใดที่มีการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเอง ทั้งที่การรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นตัวแปรทางด้านจิตวิทยาที่สำคัญต่อพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดของเยาวชน และการควบคุมตนเอง เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ใช้ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง

จากการศึกษาของมยุรี จงศิริ (2548) ได้สำรวจการใช้สารเสพติดในจังหวัดอุดรธานีพบว่า มีนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติด 1,795 คน กลุ่มที่ขายสารเสพติดจำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 5.9 และมีการใช้ยาบ้าจำนวน 579 คน คิดเป็นร้อยละ 32.2 และนักเรียนกลุ่มเสี่ยงจำนวน 1,100 คนคิดเป็นร้อยละ 61.9

จากความต้องการจำเป็นดังที่กล่าวมาแล้ว จึงมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่จะแก้ไขปัญหาเรื่องการใช้สารเสพติดในเยาวชน โดยผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดของเยาวชนเพราะมีความเชื่อว่า ถ้าบุคคลมีความเชื่อ มีความมุ่งมั่น เชื่อมั่นในตนเองว่าตนเองมีความสามารถในการหลีกเลี่ยงสารเสพติดและใช้การควบคุมตนเองจะมีผลต่อพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างหลักสูตรพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดของเยาวชน
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการใช้หลักสูตรการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเอง เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดของเยาวชน

สมมติฐานการวิจัย

1. เยาวชนกลุ่มทดลองมีการรับรู้ความสามารถของตนเอง และการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม
2. เยาวชนกลุ่มทดลองมีการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองสูงกว่าเยาวชนในกลุ่มควบคุม
3. เยาวชนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยง การใช้สารเสพติดหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม
4. เยาวชนกลุ่มทดลองมีความรู้เกี่ยวกับสารเสพติดหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม
5. เยาวชนกลุ่มทดลองมีเจตคติทางลบต่อการใช้สารเสพติดหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม

ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and development)

ขอบเขตการวิจัย

เยาวชนกลุ่มเสี่ยงในจังหวัดอุดรธานีในปีการศึกษา 2550 จำนวน 1,100 คนที่มีรายชื่ออยู่ในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะคือ

ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเยาวชนที่ใช้สารเสพติด ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดของเยาวชน และสำรวจข้อมูลความคิดเห็นของ

เยาวชนกลุ่มติดสารเสพติด 10 คน ปัญหาการใช้สารเสพติด ความต้องการฝึกการอบรมของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง 50 คน ด้วยการสนทนากลุ่มย่อย

ระยะที่ 2 สร้างหลักสูตรและทดลองใช้หลักสูตรโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อต้องการศึกษาความเป็นไปได้ของการใช้หลักสูตรในสถานการณ์จริง ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการนำหลักสูตรไปใช้กับเยาวชนกลุ่มเสี่ยง 14 คน แบบ Pretest-posttest group design เก็บรวบรวมข้อมูล ทบทวน ปรับปรุงหลักสูตรรวมเวลาตลอดหลักสูตร 18 ชั่วโมง

ระยะที่ 3 นำหลักสูตรไปใช้และประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรเพื่อยืนยันประสิทธิผลของหลักสูตร ดังนี้

1. ดำเนินการฝึกอบรมเยาวชนโดยใช้หลักสูตรการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดของเยาวชน โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบกึ่งทดลอง(Quasi-experimental research design) กับเยาวชน 2 กลุ่ม กลุ่มทดลอง 31 คน และกลุ่มควบคุม 31 คน รอลงการฝึกอบรม 18 ชั่วโมง รวม 3 วัน

2. กำกับติดตามและประเมินผลเยาวชนกลุ่มทดลอง 31 คน มีการติดตามผลหลังการทดลอง สัปดาห์ละ 1 ครั้ง เมื่อครบ 4 สัปดาห์ วัดการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดของเยาวชนและตรวจสอบสารเสพติดในปัสสาวะ ส่วนเยาวชนกลุ่มควบคุมมีการติดตาม 4 สัปดาห์ 1 ครั้งหลังจากนั้นวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดของเยาวชนและตรวจสอบสารเสพติดในปัสสาวะ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรคือ เยาวชนกลุ่มเสี่ยงในจังหวัดอุดรธานี ในปีการศึกษา 2550 จำนวน 1,100 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง คือเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในจังหวัดอุดรธานีในปีการศึกษา 2550 จำนวน 1,100 คน ได้จากเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 76 คนแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มทดลอง (Try out) จำนวน 14 คน และกลุ่มทดลอง หาประสิทธิผลของหลักสูตรในการฝึกอบรมจำนวน 62 คน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มควบคุม 31 คน กลุ่มทดลอง 31 คน

เครื่องมือการวิจัย มี 3 ระยะ

ระยะที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือการวิเคราะห์เอกสารศึกษาเอกสาร เกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติด และเครื่องมือที่เป็นแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างในการสนทนากลุ่ม

ระยะที่ 2 เครื่องมือ ในระยะที่ 2 คือ

2.1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ อายุ ศาสนา รายได้ต่อเดือนของครอบครัว ชนิดและปริมาณสารเสพติดที่ใช้ เป็นแบบเขียนตอบในช่องว่าง มี 10 ข้อ

2.2 แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด

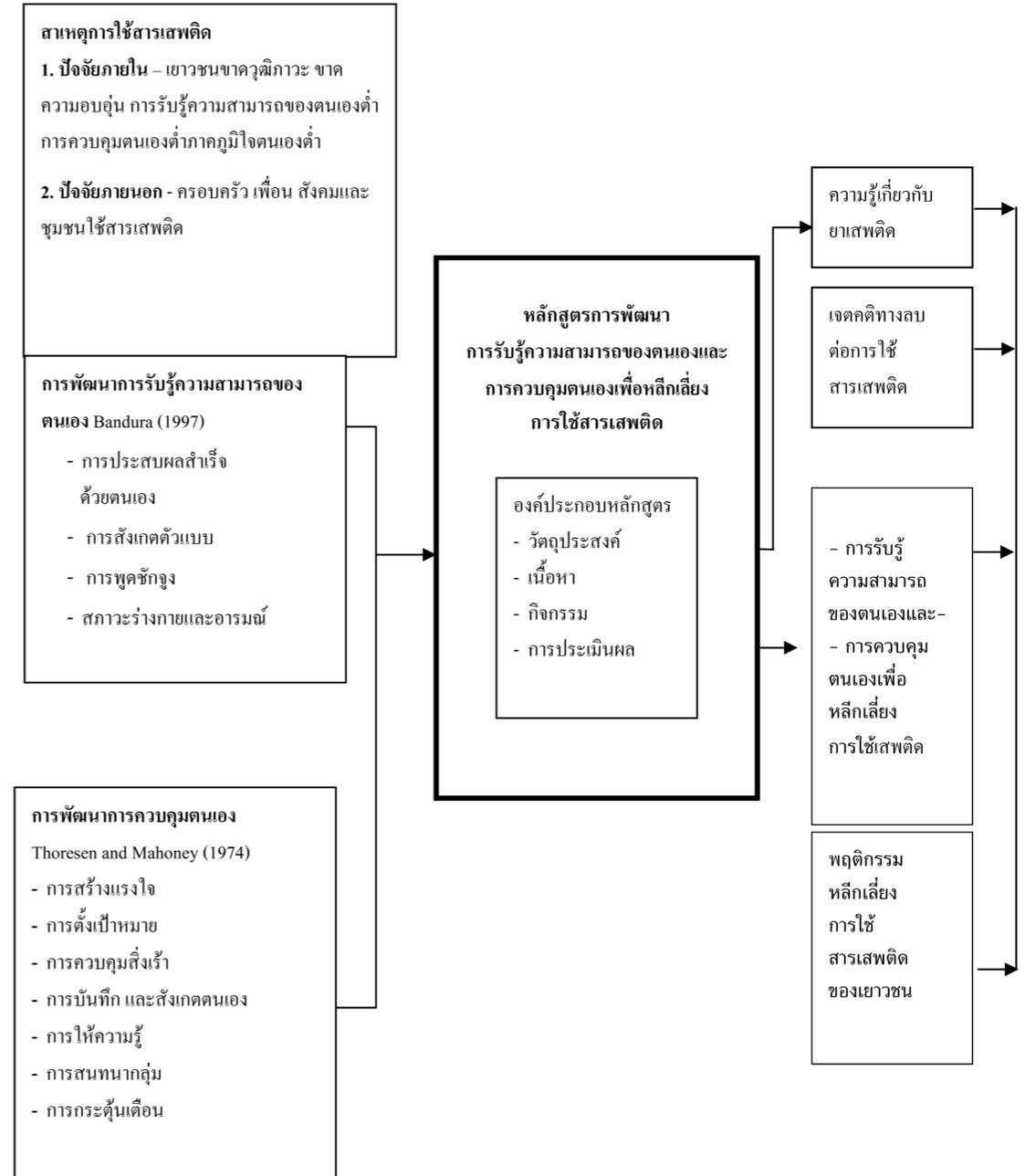
2.3 แบบวัดเจตคติต่อการใช้สารเสพติด โดยผู้วิจัยได้ปรับปรุงและดัดแปลงมาจากแบบสอบถามของ นีออน ฟินประดิษฐ์ (2541) มี 10 ข้อ เป็นแบบมาตราประเมินค่า 6 ระดับ ผู้ได้คะแนนคะแนนสูง หมายถึง มีเจตคติต่อการใช้สารเสพติดสูง

2.4 แบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดของเยาวชน มี 12 ข้อเป็นแบบมาตราประเมินค่า มี 6 ระดับ ผู้ได้คะแนนสูง หมายถึง มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูง

2.5 แบบวัดการควบคุมตนเองเป็นแบบมาตราประเมินค่า 6 ระดับ

2.6 แบบวัดพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดมี 15 ข้อ เป็นแบบมาตราประเมินค่า ให้เลือกตอบ

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

6 ระดับคือ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย ผู้ได้คะแนนสูง หมายถึง มีพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงสารเสพติด สูง

ระยะที่ 3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จะใช้เครื่องมือชุดเดียวกับระยะที่ 2 คือ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด แบบวัดเจตคติต่อการใช้สารเสพติด แบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดของเยาวชน แบบวัดการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดของเยาวชน และแบบวัดพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติด นอกจากนี้ยังใช้ผลการตรวจปัสสาวะว่ามีสารเสพติดหรือไม่ โดยมีการตรวจปัสสาวะหลังการฝึกอบรม 1 เดือน เครื่องมือที่ใช้การวิจัยในระยะที่ 3 มีแบบทดสอบและแบบวัดทั้งหมด 6 ชุดการหาคุณภาพแบบทดสอบความรู้และแบบวัด โดยตรวจสอบความตรง (Validity) ของแบบทดสอบและแบบสอบถามโดยพิจารณาความตรงตามเนื้อหา (Content validity) และความตรงตามโครงสร้างโดยมีผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 7 ท่าน

การตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ของแบบวัดใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha co-efficient) ได้แก่ แบบวัดเจตคติต่อการใช้สารเสพติด แบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงสารเสพติดของเยาวชน แบบวัดการควบคุมตนเองและแบบวัดพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดพบว่า ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.7535, 0.9599, 0.8625, และ 0.7258 ตามลำดับ

การตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) และหาความตรง (Validity) ของแบบทดสอบตามวิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน โดยใช้สูตร KR-20 ได้แก่ แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับสารเสพติดพบว่า ได้ความเที่ยง(Reliability) เท่ากับ 0.564

การหาค่าความยากและค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับ สารเสพติดได้เท่ากับ 0.622 และ 0.303 ค่าความยากง่ายเป็นรายชื่ออยู่ระหว่าง 0.267- 0.800 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.44-0.711

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบทดสอบ แบบวัด ผู้วิจัยจะเป็นผู้รวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนของเยาวชน เพื่อชี้แจงเหตุผล วัตถุประสงค์ในการศึกษา และขออนุญาตฝึกอบรมเยาวชน
2. ผู้วิจัยเดินทางเข้าพบผู้รับผิดชอบงาน พบเยาวชนชี้แจงวัตถุประสงค์ สร้างสัมพันธภาพ และให้สิ่งชื้อในใบยินยอมเข้าร่วมฝึกอบรมที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างขึ้นและดำเนินการฝึกอบรมในระยะทดลองใช้ และศึกษาประสิทธิภาพหลักสูตร ฝึกอบรม 3 วัน
3. ผู้วิจัยติดตามกลุ่มทดลอง หลังจากฝึกอบรม 2 สัปดาห์
4. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถาม แบบวัด และผลการตรวจปัสสาวะของเยาวชนที่เข้าร่วมหลักสูตรฝึกอบรมหลังการฝึกอบรมครบ 1 เดือน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus group) ใช้วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis)
2. การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนและหลังการฝึกอบรมใช้ สถิติทดสอบค่าที่ (t-test) แบบวัดเจตคติต่อการใช้สารเสพติด แบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงสารเสพติดของเยาวชน แบบวัดการควบคุมตนเอง และแบบวัดพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติด
3. การวิเคราะห์เนื้อหาจากใบงาน จดหมายถึงคนที่รัก ถนนชีวิต ต้นไม้ชีวิต ไปบันทึกพฤติกรรม

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีดังนี้

ผลการสร้างหลักสูตรพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดของเยาวชนควรมี 3 ด้านดังนี้ ด้านแรกคือ การให้ความรู้ ความเข้าใจเรื่องโทษ ภัยสารเสพติด การสร้างเจตคติทางลบต่อการใช้สารเสพติด ส่วนด้านที่สองคือการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง และด้านที่สามคือการควบคุมตนเอง โดยเน้นการลงมือปฏิบัติตามกิจกรรมด้วยตนเองและกลุ่ม มีองค์ประกอบของหลักสูตรคือ หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรม และการวัดและประเมินผล เป็นหลักสูตรที่เน้น ผู้เข้ารับการอบรมเป็นสำคัญ โดยการลงมือปฏิบัติจริงสร้างความรู้และความเข้าใจด้วยตนเอง เน้นการปฏิบัติกิจกรรมด้วยกระบวนการกลุ่ม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เนื้อหา รวมเป็นหลักสูตร 3 วัน ฝึกอบรม 6 แผนรวม 18 ชั่วโมง

ผลการตรวจสอบโครงสร้างหลักสูตร โดยผู้เชี่ยวชาญแต่ละองค์ประกอบของโครงสร้างหลักสูตรพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดของเยาวชน มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.00 - 4.80 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าตั้งแต่ 0.65-1.82 แสดงว่าองค์ประกอบคือ สภาพปัญหาและความจำเป็น หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรม และการวัดและประเมินผล ทุกองค์ประกอบของโครงสร้างหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ผลการประเมินความสอดคล้องของโครงสร้างหลักสูตรพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดของเยาวชนมีค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่าง 0.86 - 1.00 แสดงว่า โครงสร้างหลักสูตรมีความสอดคล้องทุกประเด็น

การวัดและประเมินผลได้ปรับปรุง เพื่อให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มเสี่ยงที่มีปัญหาการอ่าน การเขียน มีการประเมินผล 4 ด้าน ดังนี้

1. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต้องเข้าอบรมตามเวลาที่กำหนดไม่ต่ำกว่า 80%ของเวลาทั้งหมด
2. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดของเยาวชนหลังการฝึกอบรมมีคะแนน ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60
3. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้คะแนนจากการทดสอบความรู้ ความเข้าใจเรื่องสารเสพติด มีคะแนน ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60
4. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีเจตคติทางลบต่อการใช้สารเสพติด หลังการฝึกอบรมมีคะแนนไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 60

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการรับรู้ความสามารถของตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดในกลุ่มทดลองก่อนและหลังฝึกอบรมโดยการทดสอบค่าที่ (t-test) พบว่าส่วนใหญ่เยาวชนกลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถของตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่มีบางข้อ มีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถของตนเองหลังการฝึกอบรม ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ เยาวชนรู้สึกไม่เชื่อมั่น เมื่อรู้สึกน้อยใจ ไร้คุณค่า กลุ้มใจ ไม่สบายใจจะสามารถหลีกเลี่ยงสารเสพติดได้

ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการควบคุมตนเองก่อนและหลังฝึกอบรม เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดของเยาวชนกลุ่มทดลองก่อนและหลังฝึกอบรมโดยการทดสอบค่าที่ (t-test) พบว่า ส่วนใหญ่เยาวชนกลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยการควบคุม หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เยาวชนมีพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดก่อนและหลังฝึกอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้เมื่อเสร็จสิ้นการอบรม ผู้วิจัยให้เยาวชนได้บันทึกพฤติกรรม พบว่าเยาวชน ก สามารถหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดมีการเปลี่ยนแปลงควบคุมตนเองและมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดเพิ่มขึ้น มีความรู้สึกภาคภูมิใจตนเอง โดยเยาวชนไม่สูบบุหรี่ ไม่ดื่มสุราและไม่ใช้กัญชาและกาว

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญนำมาอภิปรายผล ดังนี้

สมมุติฐานที่ 1 เยาวชนกลุ่มทดลองมีการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม

ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนกลุ่มทดลองมีการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ เนื่องจากการพัฒนาหลักสูตรได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ทฤษฎี งานวิจัย ศึกษาความต้องการจำเป็น ผู้เชี่ยวชาญที่มีความสามารถในการประเมินหลักสูตร จึงทำให้หลักสูตรสามารถพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง และการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดได้ และ ผู้วิจัยได้จัดทำคู่มือวิทยากร คู่มือผู้เข้ารับการอบรม สื่อประกอบการอบรม ได้เตรียมการประชุมคณะวิทยากรเพื่อให้เข้าใจวิธีดำเนินการอบรมก่อนอบรมและสามารถใช้คู่มือวิทยากรอย่างมีประสิทธิภาพได้ ระยะเวลาในการอบรม 3 วัน กิจกรรมในการอบรม ได้แก่ เรื่องการให้ความรู้ โทษ ภัยสารเสพติด การให้นักเรียนทำกิจกรรมเรียนรู้ด้วยตนเอง รับรู้ว่าตนเองมีความสามารถโดยการฝึกทำต่างๆ อาทิ เช่น การมีตัวแบบจริงจากผู้ติดยาเสพติดและตัวแบบจากผู้ประสบความสำเร็จ การเล่นเกม แสดงบทบาทสมมติ การสอนตนเอง ทำให้เยาวชนกลุ่มทดลองตระหนักรู้ด้วยตนเองมากขึ้นจึงทำให้มีการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดหลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม และเยาวชนกลุ่มทดลองได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสารเสพติดให้โทษ ทักษะการสื่อสารเพื่อการหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดกับผู้อื่น โดยพัฒนาตามทฤษฎีของแบนดูราคือการจัดให้เยาวชนได้รับประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จด้วยตนเอง การให้เห็นตัวแบบที่ดี การใช้คำพูดชักจูงและการกระตุ้นทางอารมณ์ ส่วนเยาวชนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับโปรแกรมดังกล่าว สอดคล้องกับการศึกษาของแสงสุรีย์ ทัศนพูนชัย (2540) ศึกษาการพัฒนาการรับรู้ความสามารถ

ของตนเองในการป้องกันโรคเอดส์ โดยศึกษาหญิงตั้งครรภ์ โรงพยาบาลเลิศสิน ซึ่งประกอบด้วยแผนกพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง 3 เรื่อง คือ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคเอดส์ ทักษะการสื่อสารกับผู้อื่นเรื่องการติดยาเสพติดและทักษะการป้องกัน ทำให้กลุ่มทดลองเกิดการเรียนรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันโรคเอดส์มากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ ศศิธร พรไพรินทร์ (2541) ที่ศึกษาผล ของการใช้โปรแกรมการเลิกเสพยาเฮโรอีนตามทฤษฎีการเรียนรู้ความสามารถของตนเองของแบนดูราในผู้เสพยาเฮโรอีนที่เข้ารับการบำบัดรักษาในโรงพยาบาล ัญญารักษ์ เพศชาย จำนวน 60 คนโดยมีกิจกรรม 5 ครั้ง กลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมการเลิกเสพยาเฮโรอีน มีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลิกเสพยาเฮโรอีนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ในการฝึกอบรมได้ทำกิจกรรมสะท้อนให้เห็นว่า เยาวชนมีการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองมากขึ้น เยาวชนได้สะท้อนผลในการเขียนจดหมายถึงคนที่รัก ดังตัวอย่าง

“...ถึงแม่ที่เคารพรัก แม่ครับผมมาอบรมที่ได้มาโรงพยาบาล หลักสูตรการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้ สารเสพติด ดีใจที่ได้มาอบรม ได้ความรู้เรื่องสารเสพติด ได้ไปดูแลผู้ต้องทำในเรือนจำและเล่นกิจกรรมเยาะเย้ย ผมรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองมากเลยเพราะได้ ทำถนนชีวิตถึงข้อดี ข้อเสียตนเอง เห็นนายตำรวจมาพูด สามารถเล่นเกมชนะ ได้ไปโดดหอสูง สนุกตื่นเต้นมาก รู้สึกกลัวตอนไปเรือนจำ และ ผมต้องขอโทษแม่ ที่เถียงแม่บ่อยๆ แกล้งน้อง ต่อไปนี้ ผมจะไม่ทำ ผมจะไม่สูบบุหรี่ ไม่ใช้สารเสพติด จะเป็นคนดี เมื่อก่อนผมขอโทษที่หนีเรียนต่อไปนี้ จะตั้งใจเรียน จะเป็นคนดี...” (เยาวชน ก, อายุ 14 ปี)

เห็นได้ว่าเยาวชนมีแนวโน้มที่จะมีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงขึ้น มีความพยายามที่จะควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติด มีความคาดหวังที่จะทำในสิ่งที่ดีต่อตนเองและต่อผู้อื่น

สมมุติฐานที่ 2 ที่กล่าวว่า เยาวชนกลุ่มทดลองมีการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองสูงกว่าเยาวชนกลุ่มควบคุม

ผลวิจัยพบว่า เยาวชนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดหลังการอบรมสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องจากเยาวชนกลุ่มทดลองได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสารเสพติดให้โทษ ทักษะการสื่อสารเพื่อการหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดกับผู้อื่น โดยการพัฒนา ตามทฤษฎี ของแบนดูราคือ จัดให้เยาวชนได้รับประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จด้วยตนเอง เยาวชนได้เห็นตัวแบบ การได้รับคำพูดชักจูงและการกระตุ้นทางอารมณ์ ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับโปรแกรมดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ศศิธร พรไพรินทร์ (2541) และงานวิจัยของวิโรจน์ วงษ์สุริยะเดช (2544) พบว่าโปรแกรมการให้ความรู้เกิดกระบวนการคิด การสร้างแรงจูงใจการฝึกทักษะการให้ทำกิจกรรม เยาวชนได้เรียนรู้มีประสบการณ์ตรง เรื่องการป้องกันสารเสพติด ในระหว่างที่อยู่ในโปรแกรมจะทำให้เพิ่มการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงขึ้น มีความเชื่อมั่นในตนเองในการหลีกเลี่ยงสารเสพติดและในที่สุดทำให้เยาวชนไม่กลับไปมีพฤติกรรมใช้สารเสพติด

เยาวชนกลุ่มทดลองได้รับความรู้ การฝึกทักษะทำให้เข้าใจเกี่ยวกับสารเสพติดให้โทษ คำหนึ่งขนาดข้างหน้าถึงผลดีผลเสียที่จะตามมาจากการกระทำ ไม่คำนึงเฉพาะความสุขสนุกสนานที่จะได้รับเฉพาะหน้า เยาวชนกลุ่มทดลองได้เรียนรู้ปลูกฝังและสร้างให้มีการควบคุมตนเองเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันการติดสารเสพติดสอดคล้องกับงานวิจัยของ นีออน พินประดิษฐ์และคณะ (2541) กล่าวว่า การควบคุมตนเองนี้มีความสำคัญที่ต้องปลูกฝังและสร้างให้มีในนักเรียนทุกคนเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันการติดสารเสพติด

สมมุติฐานที่ 3 ที่กล่าวว่า เยาวชนในกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม

ผลวิจัยพบว่า เยาวชนในกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดก่อนและหลังฝึกอบรมแตกต่าง

กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องจาก การที่ผู้วิจัยได้ยึดหลักการควบคุมตนเองเพื่อควบคุมพฤติกรรมหลีกเลี่ยงสารเสพติดในเยาวชน มีการสร้างแรงจูงใจ มีการควบคุมพฤติกรรมใช้สารเสพติดของเยาวชน โดยให้กำหนดวิธีหลีกเลี่ยง ตลอดจนมีการตั้งเป้าหมายถึงการควบคุมพฤติกรรมเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติด รวมทั้งการบันทึกและสังเกตพฤติกรรมตนเองเช่น จดบันทึกพฤติกรรมใช้สารเสพติด การเสริมแรง เช่น การพูดให้กำลังใจ มีใบสะสมดาวเพื่อแลกรางวัล การให้ความรู้เรื่องสารเสพติด บุหรี่, สุรา ยาบ้าโดยใช้ภาพพลิก ชมวีดีโอมีลติมีเดียประกอบการอธิบาย การจัดสนทนากลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การใช้สารเสพติด บุหรี่, สุรา ยาบ้า และการกระตุ้นเตือนโดยแผ่นพับ สติกเกอร์ ที่เกี่ยวกับ บุหรี่ สุรา ยาบ้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในต่างประเทศว่าถ้าบุคคลเข้ารับการอบรมจะมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดมากกว่าเช่นงานวิจัยของ Marlatt and Gordon (1985) พบว่าผู้ป่วยได้รับความรู้เรื่องสารเสพติด อันตรายของสารเสพติด การฝึกทักษะการปฏิเสธสารเสพติด การฝึกเผชิญปัญหาในสถานการณ์ที่เสี่ยง จะการป้องกันการไปเสพยาได้

สมมุติฐานที่ 4 ที่กล่าวว่า เยาวชนกลุ่มทดลองมีความรู้เกี่ยวกับสารเสพติดหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม

ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับสารเสพติดหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องจากในการพัฒนาหลักสูตรที่ดำเนินการอบรมมีการศึกษาข้อมูล ความต้องการจำเป็น ผู้เชี่ยวชาญที่มีความสามารถในการประเมินหลักสูตร มีเนื้อหาครอบคลุมตามองค์ประกอบหลักสูตร ทำให้หลักสูตรมีประสิทธิภาพโดยมีเนื้อหาหลักสูตรเน้น 3 ส่วน ส่วนแรก คือ ความรู้เรื่องชนิดโทษ ภัยสารเสพติด สมอติดยา และเส้นทางการติดสารเสพติด ส่วนที่สองคือ การพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดเน้นการรู้จักตนเองและส่วนที่สามคือ การควบคุมตนเองเป็นเรื่องการสร้างแรงจูงใจ การตั้งเป้าหมาย และวิธีการบรรลุถึงเป้าหมายของการ

หลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติด ทักษะการควบคุมตนเองและการแก้ปัญหา การฝึกการปฏิเสธ การใช้สารเสพติด การตั้งสังขและและการฝึกการบันทึกพฤติกรรมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดตั้งนั้นหลังการทดลองเยาวชนกลุ่มทดลองจึงเกิดความรู ความเข้าใจ เรื่องชนิด โทษ และภัยสารเสพติดตรงกับแนวคิดในการป้องกันการติดสารเสพติดของกิงแก้ว เกษโกวิท (2533) ที่เชื่อว่า ต้องให้เกิดความรู ความเข้าใจถึงอันตรายต่อชีวิต สังคม และครอบครัว ให้รู้ถึงโทษและพิษภัยของคนเสพติดว่าเป็นอย่างไร พยายามค้นหาสาเหตุของการติดสารเสพติด ซึ่งหลักสูตรการอบรมในครั้งนี้ได้มีเนื้อหาแรกคือ การให้ความรู้เรื่องชนิด โทษ พิษ ภัยสารเสพติด สมองติดยา และเส้นทางการติดสารเสพติด โดยใช้สื่อและตัวแบบมาใช้ในกิจกรรมให้เยาวชนได้เห็นในระหว่างการอบรมในครั้งนี้ และสอดคล้องกับกรณีศึกษา สุวรรณศิลป์ (2546) ศึกษาเยาวชนกลุ่มทดลองที่เข้าอบรมหลักสูตรกิจกรรมป้องกันการติดสารเสพติดมีความรู้เกี่ยวกับสารเสพติดพบว่า เยาวชนหลังการฝึกอบรมมีความรู้มากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมุติฐานที่ 5 เยาวชนกลุ่มทดลองมีเจตคติทางลบต่อการติดสารเสพติดหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนกลุ่มทดลองมีเจตคติทางลบต่อการติดสารเสพติดก่อนและหลังการฝึกอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยการสร้างหลักสูตรพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดของเยาวชนมีกิจกรรมการฝึกอบรมเป็นกิจกรรมที่ให้ความรู้เรื่องชนิด โทษ ภัยสารเสพติด สมองติดยาอย่างไร มีการบรรยาย มีการเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่นเพื่อเพิ่มการรับรู้ความสามารถของตนเอง ซึ่งประกอบด้วย วิดีทัศน์ ตัวแบบ ที่แสดงตัวแบบที่ประสบความสำเร็จในการไม่ใช้สารเสพติด มีตัวแบบที่มีชีวิตจริง โดยเชิญผู้ที่เคยใช้สารเสพติดที่ชีวิตลำบากเนื่องจากการใช้สารเสพติดและความลำบากในการเลิกใช้สารเสพติด การพูดชักจูงโน้มน้าวใจจากครู จากเยาวชนกลุ่มเสี่ยง การพูดชักจูงโน้มน้าวใจ จากวีดิทัศน์เทพจากบุคคลที่มีชื่อเสียงในสังคมที่เลิกสารเสพติดได้ นอกจากนี้ยังได้ฝึกทักษะการ

ปฏิเสธ สารเสพติด การแก้ปัญหาเมื่อต้อง อยู่ในสถานการณ์ที่เสี่ยง ต่อการใช้สารเสพติด การฝึกการหยุดความคิดเมื่อคิดถึงสารเสพติด การฝึกการจัดการกับความเครียด การฝึกการแสดงบทบาทสมมุติ การฝึกประสบการณ์ตรงในการพูดให้กำลังใจแก่ตนเอง และมีการฝึกประสบการณ์ตรงโดยการเล่นเกม เช่น เกมหาทางกลับบ้าน เกมหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติด เกมในจดหมาย เพื่อพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง และได้ประสบการณ์ตรงในการเข้าไปสถานี่โรงพยาบาล และเรือนจำ เพื่อควบคุมตนเอง จึงทำให้เยาวชนได้เห็นบรรยากาศในเรือนจำ ทำให้เยาวชนมีเจตคติทางลบการใช้สารเสพติด แนวคิดดังกล่าวตรงกับการศึกษาศร พุทธปวน (2534) และสอดคล้องกับกรณีศึกษา สุวรรณศิลป์ (2546) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมค่ายทักษะชีวิตป้องกันการติดสารเสพติดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5- 6 พบว่า หลักสูตรกิจกรรมค่ายทักษะชีวิตป้องกันการติดสารเสพติดที่พัฒนาขึ้นมีคุณค่าสูงมีค่า คุณภาพของหลักสูตรค่า P.M ตั้งแต่ 10-18 หมายถึง หลักสูตรมีคุณภาพสูงหรือดีมาก นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนผลสัมฤทธิ์จากการร่วมกิจกรรมค่ายทักษะชีวิตป้องกันการติดสารเสพติดหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง นักเรียนมีเจตคติทางลบต่อการติดสารเสพติด มีเจตคติทางลบต่อการติดสารเสพติดที่ถูกต้องหลังฝึกการอบรม สอดคล้อง ว่าเยาวชนกลุ่มทดลองมีเจตคติทางลบต่อการติดสารเสพติดหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สรุปผลการสร้างหลักสูตรพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดของเยาวชน

1.1 ระยะที่ หนึ่ง ผลการสร้างหลักสูตร

ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบสภาพปัญหาการแพร่ระบาดของสารเสพติดในกลุ่มเยาวชนวัยรุ่น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองให้เกิดขึ้นในเยาวชนและพัฒนา

เยาวชนให้มีความรู้ ความเข้าใจมีความมั่นใจในตนเอง มีการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเอง เพื่อให้เยาวชนหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติด รูปแบบของการพัฒนาควรเป็นหลักสูตรฝึกอบรมที่เน้นการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองโดยยึดหลักของ Bandura (997) โดยการส่งเสริมให้บุคคลประสบความสำเร็จจากการลงมือทำด้วยตนเอง การฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง การใช้ตัวแบบในการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง การได้เห็นตัวแบบหรือประสบการณ์จากผู้อื่น การโน้มน้าวด้วยคำพูด เพื่อให้บุคคลเห็นด้วย การพูดชักจูง การให้กำลังใจจากผู้อื่น และการควบคุมตนเองของ Thorensen (1974) โดยการปรับพฤติกรรมด้วยวิธีการวางเป้าหมาย การฝึกพฤติกรรมและการบันทึกพฤติกรรมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติด

ผลการศึกษาสำรวจ (Pilot study) โดยสำรวจความต้องการในการฝึกอบรมเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ทำให้ทราบว่ามีปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด และ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการในการฝึกอบรม พบว่า เยาวชนส่วนมาก มีความต้องการเข้าฝึกอบรมเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดและมีความคิดเห็น ว่า เนื้อหา กิจกรรมการอบรมควรประกอบด้วย การให้ความรู้เกี่ยวกับสารเสพติด โทษพิษภัยสารเสพติด รูปแบบหรือกิจกรรมที่เหมาะสมที่สุด คือ การจัดกิจกรรมกลุ่มร่วมกันกับเพื่อนหลายๆ โรงเรียน และมีการไปเยี่ยมชม เรือนจำ โรงพยาบาล และ ระยะเวลาที่ต้องการฝึกอบรมคือ 3 วัน ผลจากการสนทนากลุ่ม เยาวชนกลุ่มติดสารเสพติด จำนวน 10 คนในวันที่ 30 สิงหาคม 2550 ที่สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดอุดรธานี สรุปผลว่า สาเหตุ ปัจจัยต่างๆ ของการติดสารเสพติดของเยาวชนได้ดังนี้ คือ ปัจจัยภายในตัวเยาวชนเอง กล่าวคือ เยาวชนยังขาดวุฒิภาวะที่สมบูรณ์เยาวชนมีความคิด มีอารมณ์ มีความรู้สึกไม่มั่นใจ ไม่มีคุณค่า ธรรมชาติของวัยที่ชอบทำหาย อยากลอง ต้องการอิสระ ไม่เคยวางแผนชีวิตตนเอง ไม่มีการควบคุมตนเองและความต้องการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน และ ปัจจัยภายนอกเยาวชน กล่าวคือ ครอบครัว บิดามารดาขาดการอบรมสั่งสอนที่ดี ขาดการได้รับคำแนะนำที่ถูกต้อง ขาดที่พึ่งพิง

การได้เห็นบิดามารดาหรือคนใกล้ชิด ต้มสุรา สูบบุหรี่ซึ่งเป็นแบบอย่างที่ไม่ถูกต้องในการใช้สารเสพติด เยาวชนต้องการให้เพิ่ม เนื้อหาความรู้เรื่องสารเสพติดเพื่อให้เยาวชนจะได้หลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดได้แก่ เยาวชนต้องการให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องสารเสพติดสมองติดยา ทักษะการปฏิเสธสารเสพติดเมื่อเพื่อนชวน และเยาวชนต้องการศึกษาสถานการณ์จริงเช่น อยากรู้อยากไปเรือนจำเป็นเช่นไรเพื่อที่จะเกรงกลัว

ผลจากการศึกษาและวิเคราะห์ที่กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตร ทำโครงการหลักสูตรผ่านการตรวจสอบของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิจัยแล้วนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ 7 ท่าน ผลการสร้างหลักสูตรพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดของเยาวชนควรมี 3 ด้านดังนี้ ด้านแรกคือ การให้ความรู้ ความเข้าใจเรื่องโทษ พิษ ภัยสารเสพติด การสร้างเจตคติทางลบต่อการติดสารเสพติด ส่วนด้านที่สองคือการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง และด้านที่สามคือการควบคุมตนเอง โดยเน้นการลงมือปฏิบัติตามกิจกรรมด้วยตนเองและกลุ่ม มืองค์ประกอบของหลักสูตรคือ หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรม และการวัดและประเมินผล เป็นหลักสูตรที่เน้น ผู้เข้ารับการอบรมเป็นสำคัญ โดยการลงมือปฏิบัติจริงสร้างความรู้และความเข้าใจด้วยตนเอง เน้นการปฏิบัติกิจกรรมด้วยกระบวนการกลุ่ม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เนื้อหาสาระที่จำเป็นในการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองได้ 6 แผน รวมเวลา 18 ชั่วโมง มี 3 ด้าน ด้านแรก คือ ความรู้เรื่องชนิด โทษ ภัยสารเสพติด สมองติดยาและเส้นทางการติดสารเสพติด จำนวน 6 ชั่วโมง ด้านที่สองคือ การพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติด จำนวน 6 ชั่วโมง เนื้อหากิจกรรมเรื่องการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติด 6 ชั่วโมง รวมเวลาตลอดหลักสูตร 18 ชั่วโมง

1.2 ระยะที่สอง ผลการทดลองใช้หลักสูตร

ผลการทดลองใช้หลักสูตรผู้วิจัยได้นำหลักสูตรไปทดลองใช้ฝึกอบรมกับเยาวชนกลุ่มเสี่ยง จำนวน 14 คนโดยใช้ระยะเวลาในการฝึกอบรม รวม 3 วัน จำนวน 18 ชั่วโมง

สรุปผลดังนี้ การฝึกอบรมครั้งนี้ ทำให้เยาวชน เกิดการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองสูงขึ้น พิจารณาจากคะแนนความรู้เฉลี่ยหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม คะแนนแบบวัดที่สูงขึ้นหลังการอบรม เยาวชนเข้าอบรมตามเวลาที่กำหนดมาครบทุกชั่วโมง ทั้ง 14 คน เยาวชนได้คะแนนความรู้ ความเข้าใจ เรื่องสารเสพติด ร้อยละ 60 เจตคติต่อการใช้สารเสพติด การรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเอง เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดของเยาวชนหลังการฝึกอบรมมีคะแนน ร้อยละ 60 สาเหตุอาจเนื่องจากเป็นเยาวชนกลุ่มเสี่ยงมีปัญหาการอ่าน เยาวชนขาดสมาธิในการทำข้อสอบ นำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ ปรับเป็น การผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำมีคะแนนไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 60

ผลการปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรก่อนนำไปทดลองใช้ ผู้วิจัยปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและดำเนินการสร้างเอกสารประกอบหลักสูตรและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลก่อนนำไปทดลองใช้ รายละเอียดดังนี้

สภาพปัญหาและความจำเป็น เขียนตามสภาพปัญหาที่ได้จากการศึกษาในระยะที่ 1 มีความเป็นเหตุเป็นผลมีความชัดเจนแล้ว จึงไม่ได้ปรับปรุง

หลักการ เขียนไว้ได้อย่างชัดเจนในการแสดงหลักการและใช้ถ้อยคำภาษาได้กระชับและมีความชัดเจน

จุดมุ่งหมาย มีการปรับเรียงลำดับตามประเด็นความสำคัญใหม่

เนื้อหาสาระ มีการปรับ 3 ด้านดังนี้ ด้านแรก คือ ความรู้เรื่องชนิด โทษ ภัยสารเสพติด สมองติดยาและเส้นทางการติดยาเสพติด จำนวน 6 ชั่วโมง ด้านที่สองคือ การพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดเน้นการรู้จักตนเอง การสร้างแรงจูงใจ การมีตัวแบบ การให้กำลังใจในการไม่ไปใช้สารเสพติด การฟังบทเพลงที่ให้กำลังใจ การสอนตนเองเพื่อพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง การเล่นเกมเพื่อให้กำลังใจ การมีกิจกรรม Walk rally เพื่อเพิ่มการรับรู้ความสามารถของ

ตนเอง จำนวน 6 ชั่วโมงและด้านที่สามคือ การควบคุมตนเอง จำนวน 6 ชั่วโมง

2. การใช้หลักสูตรการประเมินประสิทธิผลของการใช้หลักสูตร ได้ดังนี้

2.1 ลักษณะข้อมูลพื้นฐาน เปรียบเทียบเยาวชนกลุ่มทดลองและเยาวชนกลุ่มควบคุมจะมีลักษณะใกล้เคียงกัน คือ เยาวชนทั้งสองกลุ่ม เป็นเพศชายทั้งหมด มีอายุเฉลี่ย 14.24 ปี เยาวชนกลุ่มทดลองและเยาวชนกลุ่มควบคุมพักอาศัยกับบิดามารดามากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 83.87 ส่วนสถานภาพการสมรสของบิดา มารดาที่อยู่ด้วยกันคิดเป็นร้อยละ 77.42 และครอบครัวของเยาวชนทั้งสองกลุ่มหย่าร้างใกล้เคียงกัน เยาวชนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมส่วนมากมีปัญหาและความต้องการช่วยเหลือมากที่สุดคือ ด้านการเรียนเป็นอันดับแรก อันดับที่สองที่เยาวชนทั้งสองกลุ่มต้องการความช่วยเหลือ ด้านครอบครัว และอันดับที่สาม ด้านเศรษฐกิจ เงิน

เยาวชนกลุ่มทดลองดื่มสุราไม่เกิน 4 แก้วต่อวัน ร้อยละ 38.71 และ เยาวชนกลุ่มควบคุมดื่มไม่เกิน 4 แก้วต่อวัน ร้อยละ 35.48 สะท้อนให้เห็นว่าเยาวชนมีการใช้สารเสพติด และพบว่า เยาวชนที่อายุน้อย มีแนวโน้มใช้ในปริมาณมากขึ้น เช่น สูบบุหรี่มากกว่า 10 มวนต่อวันถึงร้อยละ 60 และ ดื่มสุราไม่เกิน 4 แก้วต่อวัน ถึงร้อยละ 35 ซึ่งเป็นภาวะเสี่ยงของเยาวชน

ผลการตรวจสอบสารเสพติดในปัสสาวะจำนวน 62 คนพบกัญชาในปัสสาวะ 1 ราย ในเยาวชนกลุ่มควบคุมก่อนเข้าอบรมหลังจากการฝึกอบรมเสร็จสิ้น ผลการตรวจสอบสารเสพติดในปัสสาวะไม่พบสารเสพติดในปัสสาวะ

2.2 เยาวชนกลุ่มทดลองมีการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.3 เยาวชนกลุ่มทดลองมีการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองสูงกว่าเยาวชนในกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.4 เยาวชนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.5 เยาวชนกลุ่มทดลองมีความรู้ เกี่ยวกับสารเสพติดหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.6 เยาวชนกลุ่มทดลองมีเจตคติทางลบต่อการใช้สารเสพติดหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งต่อไป

วิทยากรหรืออาจารย์ที่เป็นวิทยากรสนับสนุน มีสัมพันธภาพที่ดีกับเยาวชนจะทำให้เยาวชนมีการรับรู้ความสามารถของตนเอง และการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดเพิ่มขึ้นและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่ฝึกอบรมมีการรับรู้ความสามารถของตนเอง และการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติด หลักสูตรนี้ใช้กับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงได้ดังนั้นเมื่อใช้หลักสูตรกับเยาวชนปกติยังมีประสิทธิภาพเพื่อที่เยาวชนปกติเพิ่มการรับรู้ความสามารถของตนเองสามารถพัฒนาตนเองด้านวิชาการ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.นิออน พินประดิษฐ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ครินทิพย์ รักษาสัตย์กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ขอขอบพระคุณ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ให้ทุนอุดหนุนการทำวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

กรรณิกา สุวรรณศิลป์. (2546). **การพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมค่ายทักษะชีวิตป้องกันการใช้สารเสพติดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 กลุ่มโรงเรียนท่าหิน จังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

กิ่งแก้ว เกษโกวิท และคณะ. (2533). **ปัญหาเสพติดของผู้ต้องโทษในทัณฑสถานบำบัดพิเศษขอนแก่น**. ขอนแก่น : คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

นิออน พินประดิษฐ์ และคณะ. (2541). **รายงานการวิจัยเรื่องปัจจัยทางสังคมกับพฤติกรรมการติดยาเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาและนักเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

บัณฑิต สอนไพศาล. (2549). **รายงานสถานการณ์การใช้แอลกอฮอล์ ประจำปี 2549**. กรุงเทพฯ.

มยุรี จงศิริ. (2548). รายงานการวิจัยเรื่อง ปัจจัยทางจิตสังคมจิตลักษณะกับคุณภาพชีวิตผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติด จ.อุดรธานี. อุดรธานี : อุดรการพิมพ์.

วิโรจน์ วงษ์สุริยะเดช. (2549) . การพัฒนาด้านอารมณ์ การรับรู้ความสามารถตนเองและการปรับตัวทางสังคมของผู้ติดยาเสพติดตามีนหลังจบการบำบัดในจังหวัดอุดรธานี. **ว. สมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย**, 49 (2),147 - 157

วิลาลักษณ์ ชวัลลี. (2542). ผลของรางวัลภายนอกและการรับรู้ความสามารถของตนเองที่มีต่อแรงจูงใจภายในของนักเรียน. **รายงานการวิจัยฉบับที่ 81** สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

สถาบันธัญญารักษ์. (2546). **รายงานประจำปี 2546 การบำบัดรักษาผู้ติดยาและสารเสพติดให้โทษปทุมธานี**. สถาบันธัญญารักษ์. ปทุมธานี.

สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2549) "รายงานสถานการณ์และการดำเนินงานตามแนวทางการใช้พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด." [ระบบออนไลน์] แหล่งที่มา http://www.oncb.go.th/document/p1_solution01d10.htm (13 มิถุนายน 2549).

แสงสุรีย์ ทัศนพูนชัย. (2540). **โปรแกรมการพัฒนาการรับรู้
ความสามารถของตนเองในการป้องกันโรคเอดส์.**

กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญา วท.ม กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยมหิดล.

ศิธร พรไพรินทร์. (2541). **ผลของการใช้โปรแกรมการเลิก
เสพยาสูบอื่น ตามทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของ
ตนเองของแบนดูรา ที่มีต่อการรับรู้ความสามารถของ
ตนเองในการเลิกเสพยาสูบอื่น ความคาดหวังในผลของ
การเลิกเสพยาสูบอื่นของผู้เสพยาสูบอื่นที่เข้ามารับการ
รักษาในโรงพยาบาลรัฐราษฎร์.ปริญญาโท วท.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**

Bandura E. (1986). **Social Foundations of Thought
and Action : A Social Cognitive Theory.**
Englewood Cliffs, N. J : Prentice-Hall..

Thorensen, C. E. and M. J. Mahoney, (1974).
Behavioral Self-Control. New York : Holt
Rinehart and Winston, Inc